

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15836/2023
13.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића, Марије Терзић, Зорана Хаџића и Весне Субић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Сузана Станковић, адвокат из ..., против тужене „ERSTE BANK“ АД Нови Сад, чији је пуномоћник Рајна Андрић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Суботици Гж 262/23 од 02.03.2023. године, у седници одржаној 13.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Суботици Гж 262/23 од 02.03.2023. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Суботици Гж 262/23 од 02.03.2023. године и пресуда Основног суда у Суботици П 4680/2021 од 07.11.2022. године, тако што се **УСВАЈА** тужбени захтев тужиоца и утврђује да је одредба члана 9. став 9.1 алинеја 1. Уговора о кредиту бр. ... од ...2016. године, која гласи: „Накнада за обраду кредита је једнократна и износи 4,50% од износа одобрених средстава“, апсолутно ништава и не производи правно дејство и **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена да тужиоцу на име повраћаја датог исплати износ од 36.000,00 динара са законском затезном каматом од 18.01.2016. године до исплате, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка од 68.180,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Суботици П 4680/2021 од 07.11.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужиоца да се утврди да је одредба члана 9. став 9.1 алинеја 1. Уговора о кредиту бр. ... од ...2016. године, која гласи: „Накнада за обраду кредита је једнократна и износи 4,50% од износа одобрених средстава“, апсолутно ништава и не производи правно дејство и обавезе тужена да тужиоцу на име повраћаја датог исплати износ од 36.000,00 динара са законском затезном каматом од 18.01.2016. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој надокнади трошкове парничног поступка у износу од 30.000,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Суботици Гж 262/23 од 02.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је, као неоснована, жалба тужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Суботици П 4680/2021 од 07.11.2022. године. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је изјавио благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права и предложио да се ревизија сматра изузетно дозвољеном, на основу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку.

Одредбом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе у погледу ништавости одредбе Уговора о кредиту којом је уговорена накнада за обраду кредитног захтева, па су испуњени услови прописани одредбом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку за одлучивање о посебној ревизији тужиоца.

Из тих разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је као корисник кредита са туженом 18.01.2016. године закључио уговор о кредиту којим је тужена одобрила тужиоцу готовински кредит у износу од 800.000,00 динара на рок отплате од 24 месеца. Одредбом члана 9. став 9.1 алинеја предметног уговора уговорено је да је корисник кредита у обавези да плати банци накнаду за обраду кредита која је једнократна и износи 4,50% од износа одобрених средстава. Уговор је потписан од стране парничних странака, оверен печатом тужене. Наведени износ је специфициран у Обавезним елементима уговора под 3. „Трошкови кредита“ у одељку 3.5 „Врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита“ у алинеји 1. накнада за обраду кредитног захтева, 36.000,00 РСД фиксно, једнократно. У понуди тужене од 13.01.2016. године, под тачком 3.3 – врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, у алинеји 1 накнада за обраду кредитног захтева, 36.000,00 РСД фиксно, једнократно. Понуда је потписана од стране овлашћеног лица тужене и оверена печатом банке, а тужилац је спорио да је понуду за закључење уговора примио. Тужена је 18.01.2016. године пустила на коришћење

одобрен кредит уплатом износа на рачун тужиоца којом приликом је од истог на име фиксне једнократне накнаде наплатила износ од 36.000,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су тужбени захтев тужиоца одбили, применом одредбе члана 103. став 1. Закона о облигационим односима, у вези одредбе члана 1065. и 1066. истог закона, одредбе члана 43. Закона о банкама и одредбе члана 8. , члана 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга ("Службени гласник РС", бр. 36/11, 139/14), пошто су закључили да предметна одредба уговора о кредиту није ништава, с обзиром да је тужилац садржином наведене понуде у предуговорној фази (образац 1-Б – основни подаци о кредиту) обавештен о врсти и висини накнаде који падају на његов терет, па и о трошку обраде кредита фиксно у износу од 36.000,00 динара што одговара садржини спорне уговорне одредбе. Банка није била у обавези да доказује структуру, ни стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена. У ситуацији када је трошак обраде кредита био исказан кроз ефективну каматну стопу и садржан у понуди банке који је на прописаном обрасцу достављен кориснику кредита, тужена је испунила своју обавезу информисања корисника – тужиоца. По мишљењу нижестепених судова без значаја су наводи тужиоца да му понуда није уручена, јер је терет доказивања те чињенице на тужилачкој страни.

По оцени Врховног суда, нижестепени судови су погрешно применили материјално право.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. ЗОО пази по службеној дужности. Одредбом члана 1065. наведеног закона, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је прописана могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима – Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“, број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“, број 36/11 и 139/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 18.11.2016. године.

Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање), и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о

условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга). Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга.

Сагласно наведним законским одредбама у Одлуци о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику, прописан је изглед и садржина образаца који се уручују кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (тачка 12) и да кориснику кредита уз закључен уговор уручи преглед обавезних елемената тог уговора и план отплате кредита сачињен на одговарајућим обрасцима (тачка 13). Према садржини наведених образаца, у оквиру трошкова кредита морају бити приказани висина ефективне каматне стопе и укупан износ који ће корисник платити током отплате, као и врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника.

На основу изложеног, следи да банка има право на накнаду трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита под условом да је у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на његов терет, понудом која је то садржала.

У конкретном случају, тужена је приложила понуду од 13.01.2016. године, која у одредби тачке 3.3. садржи врсту и висину свих накнада и других трошкова, који падају на терет корисника кредита, па и предметну накнаду за обраду кредитног захтева од 36.000,00 динара. Пошто је понуда једностранни акт банке, клијент није дужан да је потпише, јер се њеним прихватањем закључује уговор који потписују обе уговорне стране. Међутим, у конкретном случају, тужилац је оспорио да му је предметна понуда уручена, у предуговорној фази, а пошто уговор закључен између парничних странака не садржи констатацију да је његовим потписивањем клијент потврдио уручење понуде, следи да је тужена била дужна да докаже да је у предуговорној фази тужиоца упознала са садржајем понуде од 13.01.2016. године, а тужена ту чињеницу није доказала. Због тога је предметна одредба уговора ништава, у смислу одредбе члана 103. став 1. Закона о облигационим односима, а последица ништавости је реституција, односно обавеза тужене да тужиоцу врати износ наплаћен на основу ништаве одредбе, на основу одредбе члана 104. став 1. Закона о облигационим односима, са законском затезном каматом од дана стицања, имајући у виду да је тужена несавесна, на основу одредбе члана 214. истог закона.

Из изложених разлога Врховни суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Тужилац је успео у поступку по ревизији па му припадају трошкови целог поступка, на основу одредбе члана 165. став 2., у вези члана 163. став 2., 153. став 1. и 154. став 1. Закона о парничном поступку. На име трошкова првостепеног и другостепеног поступка, тужиоцу је признат износ на име ангажовања пуномоћника, адвоката, према опредељеним трошковима: за састав за састав тужбе износ од 9.000,00 динара, за заступање на једном одржаном рочишту износ од 10.500,00 динара, за приступ пуномоћника на једно неодржано рочиште износ од 6.000,00 динара, састав жалбе 18.000,00 динара, за састав ревизије износ од 18.000,00 динара, применом Адвокатске тарифе важеће на дан предузимања те парничне, као и на име судске таксе на тужбу и одлуку суда у износу од по 3.340,00 динара, применом важеће Таксене тарифе, што се укупно износи 68.180,00 динара. Тужиоцу нису признати трошкови на име судских такси по одмерању суда, јер није опредељено, у смислу члана 163 став 1 и 2 Закона о парничном поступку, на које судске одлуке или поднеске се односи овај захтев.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић